Животный мир заповедника представлен снежными барсами, каменными куницами, тянь-шаньскими бурыми медведями, дикобразами, кабанами, косулями, козерогами, а также редчайшими маралами и тысячеголосыми стаями птиц. Здесь раскинулись огромные массивы реликтовых лесов грецкого ореха, елово-арчовые леса и разноцветные луга.

С момента своего образования заповеднику «Сары-Челек» удалось сохранить численность популяций редких и исчезающих видов животных и растений, таких как марал, тянь-шаньский бурый медведь, туркестанская рысь, каменная куница, тюльпан вверхстремящийся, лук двенадцатизубый и пихта Семенова. Также здесь проводится комплекс мер по сохранению биоценозов 7 горных озер, расположенных на территории заповедника. Немаловажное значение заповедник уделяет развитию научно-познавательного и экологического туризма.

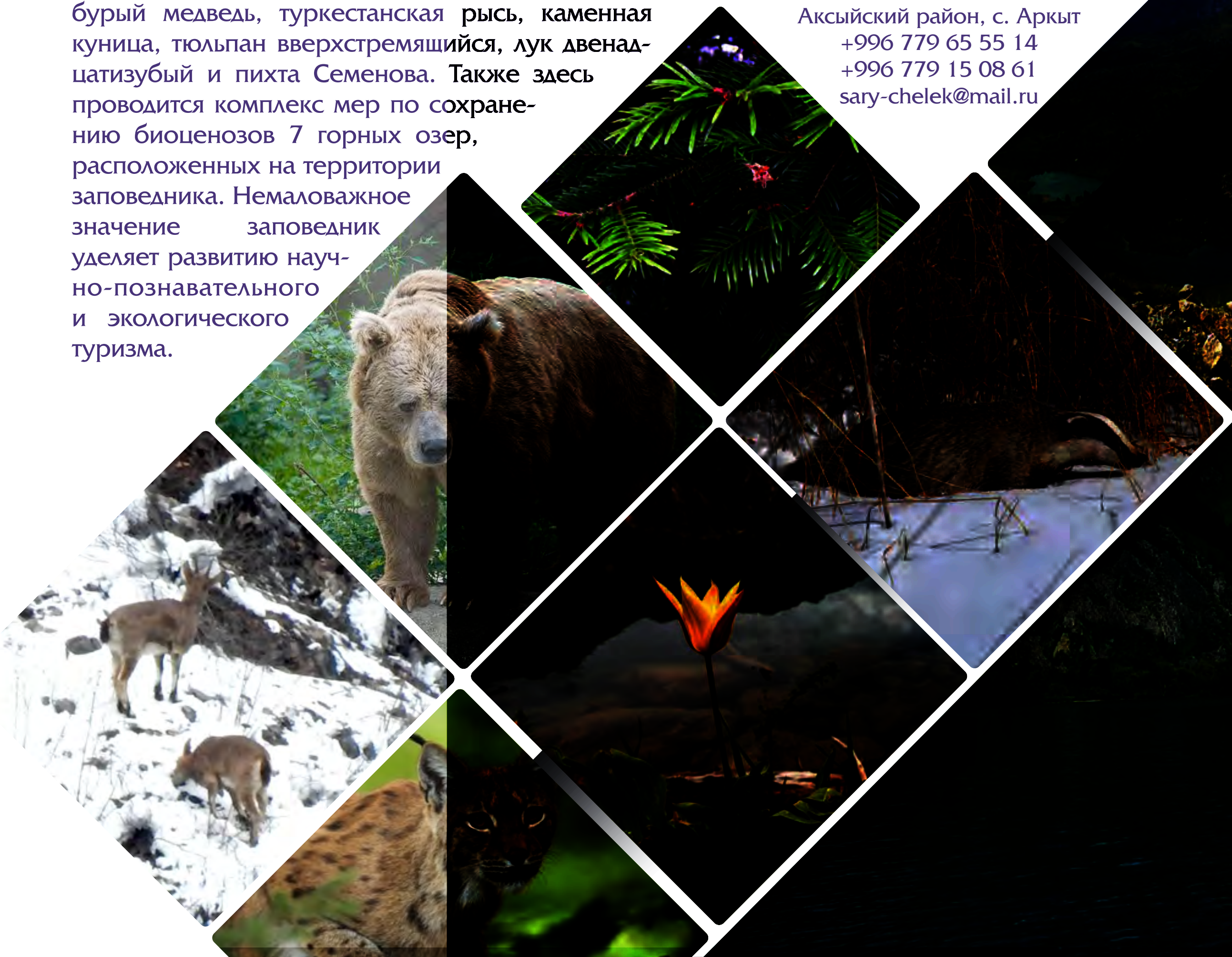

Данный буклет разработан и опубликован по заказу ГАООСЛХ при ПКР в рамках проекта ПРООН-ГЭФ «Сохранение глобально значимого биоразнообразия и связанных с ним земельных и лесных ресурсов Западного Тянь-Шаня для поддержки устойчивых средств существования»

gef

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ

UN DP

Полноправные люди. Устойчивые страны.

Кыргызская Республика,
Джалал-Абадская область,
Аксыйский район, с. Аркыт
+996 779 65 55 14
+996 779 15 08 61
sary-chelek@mail.ru

Фотографии, использованные в буклете, взяты из архива ГАООСЛХ при ПКР и интернет-источников

Государственный биосферный заповедник

«Сары-Челек»

Государственному биосферному заповеднику 60 лет

во Всемирной сети биосферных резерватов ЮНЕСКО 40 лет

Заповедник «Сары-Челек» - особо охраняемая природная территория, уникальный биосферный заповедник, расположенный на склонах Чаткальского и Ат-Ойнокского хребтов (отроги Западного Тянь-Шаня) в Джалал-Абадской области. Заповедник был образован в 1959 году Постановлением Совета Министров Киргизской ССР с целью сохранения и изучения местной флоры и фауны.

UNESCO
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

MaB
Man and the Biosphere Programme

В 1979 году заповедник был включен во Всемирную сеть биосферных резерватов программы ЮНЕСКО «Человек и биосфера». В 2016 году вошел в Список объектов всемирного наследия ЮНЕСКО как часть Западного Тянь-Шаня.

Заповедник «Сары-Челек» призван сохранять экосистемы среднегорья и высокогорья Западного Тянь-Шаня, включая орехоплодовые и елово-арчовые леса, горные степи и озера. Площадь заповедника составляет почти 24 тыс. га, нижняя граница проходит на высоте 1200 м над уровнем моря, наивысшая точка - 4247 м (пик Мустор).

Украшением заповедника является живописное высокогорное озеро Сары-Челек. Пресноводное озеро расположено на высоте 1848 метров над уровнем моря. По мнению ученых, оно возникло 10 тысяч лет назад в результате крупного горного обвала, который породил сильное землетрясение. Водоем протянулся на 7,5 км и имеет среднюю глубину 98 м и максимальную – 234 м. Это второе по глубине озеро в Кыргызстане. Из Сары-Челека вытекает река Коджо-Ата.

Являясь составной частью громадного оазиса реликтовых орехово-плодовых лесов юга Кыргызстана, заповедник имеет исключительное разнообразие растительного и животного мира. Здесь сохранилось много эндемичных видов, обитающих только на территории Западного Тянь-Шаня и тем самым представляющих высокую ценность в глобальном масштабе.

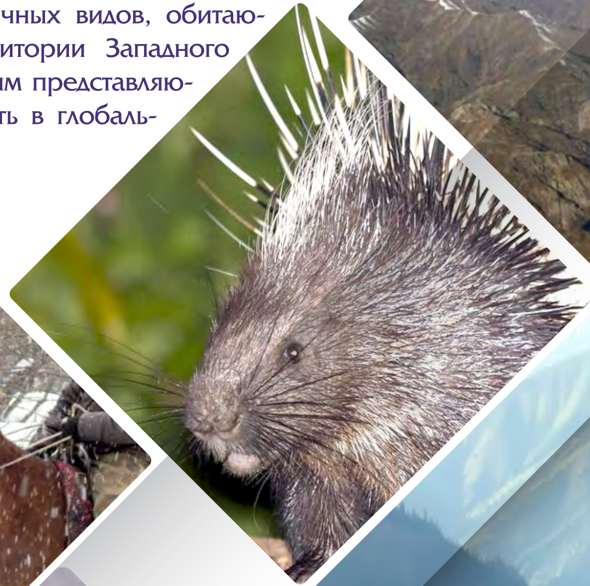

Коруктун жаныбарлар дүйнөсү ак илбирс, суусар, тянь-шань күрөң аюусу, чүткөр, каман, элик, аркар, ошондой эле сейрек кездешкен текелер жана миң үндүү куштар тобу менен көрктөнөт. Грек жаңгагынын жана арчанын реликттик токойлорунун ири массиви, ошондой эле ар түркүн гүлдүү шиберлер кеңири жайылган.

Түзүлгөн күндөн тартып «Сары-Челек» коругу жаныбарлардын жана өсүмдүктөрдүн сейрек кездешүүчү жана жоголуп бара жаткан түрлөрүн сактап кала алды. Алардын арасында тянь-шань күрөң аюусу, туркестан сүлөөсүнү, суусар, жогору умтулган мандалак, он эки тишчелүү пияз жана ак карагай. Коруктун аймагында жайгашкан 7 тоо көлдүн биоценозун сактап калуу, ошондой эле илимий-таануу жана экологиялык туризмди өнүктүрүү боюнча бир катар комплекстүү иш-чаралар жүргүзүлүүдө.

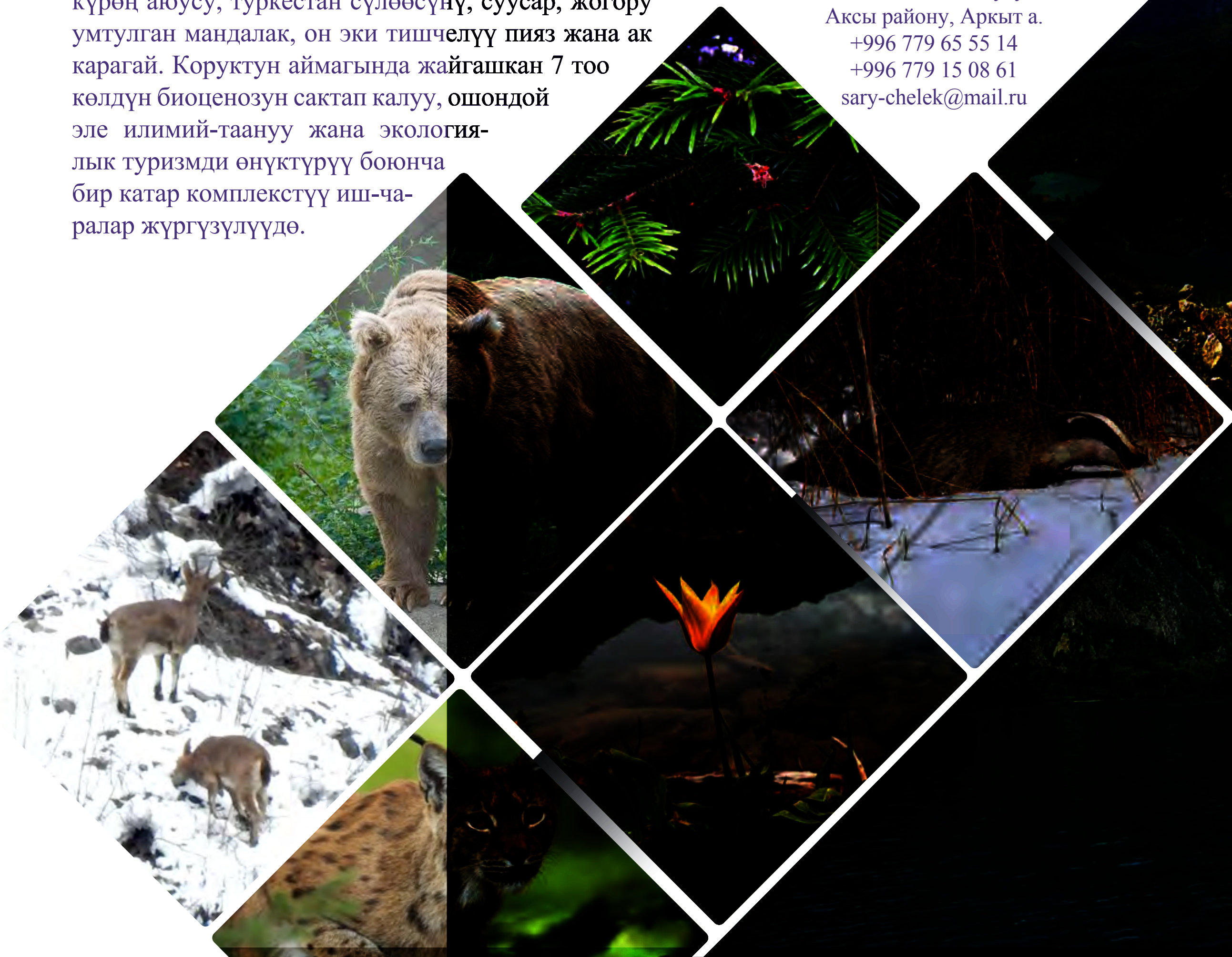

Бул буклет КР Өкмөтүнө караштуу Курчап турган чөйрөнү коргоо жана токой чарбасы мамлекеттик агенттигинин буйрутмасы менен ПРООН-ГЭФ «Туруктуу жашоо шарттарын колдоо үчүн Батыш Тянь-Шань тоо экосистемасынын глобалдык маанидеги биоартүрдүүлүгүн жана аны менен байланышкан жер жана токой ресурстарын сактоо» долбоорунун алкагында иштелип чыкты.

Кыргыз Республикасы,
Жалал-Абад облусу,
Аксы району, Аркыт а.
+996 779 65 55 14
+996 779 15 08 61
sary-chelek@mail.ru

«Сары-Челек»
мамлекеттик биосфералык коругу

Биосфералык коруктун түзүлгөндүгүнө **60** | ЮНЕСКОнун Эл аралык биосфералык резерваттар тутумуна киргенине **40**

ЖЫЛ

Буклетте колдонулган фотосүрөттөр Курчап турган чөйрөнү коргоо жана токой чарбасы мамлекеттик агенттигинин архивинен жана интернет булактарынан алынды.

«Сары-Челек» коругу – өзгөчө корголуучу жаратылыш аймагы, Жалал-Абад облусунун Чаткал жана Ат-Ойнок тоо кыркаларынын (Батыш Тянь-Шандын тоолору) беттеринде жайгашкан уникалдуу биосфералык корук. Ал 1959-жылы Кыргыз ССРинин Министрлер советинин токтому менен жергиликтүү флораны жана фаунаны сактоо жана изилдөө максатында түзүлгөн.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Man and the Biosphere Programme

1979-жылы корук ЮНЕСКОнун “Адам жана биосфера” программасынын алкагындагы Эл аралык биосфералык резерваттар тутумуна кирип, 2016-жылы ЮНЕСКОнун Бүткүл дүйнөлүк мурастын тизмесине Батыш Тянь-Шандын бөлүгү катары кошулган.

«Сары-Челек» коругу жаңгак мөмөлүү, ийне жалбырактуу жана арча токойлорду, тоо талааларын жана көлдөрдү кошо алганда, Батыш Тянь-Шандын орто тоо жана жогорку тоо кыркаларынын экосистемасын сактоого каралган. Коруктун аянты дээрлик 24 миң га түзөт, төмөнкү чек арасы деңиз деңгээлинен 1200 м бийиктикте, эң жогорку чеги – 4247 м (Музтөр чокусу) өтөт.

Бийик тоолуу Сары-Челек көлү коруктун керемети болуп саналат. Тунук суулуу көл деңиз деңгээлинен 1848 м бийиктикте жайгашкан. Окумуштуулардын пикири боюнча, ал 10 миң жыл мурда күчтүү жер силкинүүнү пайда кылган ири тоо кулоосунун натыйжасында пайда болгон. Суу сактагыч 7,5 км чейин созулган жана орточо тереңдиги 98 м, ошондой эле максималдуу тереңдиги 234 метрге жетет. Бул Кыргызстанда тереңдиги боюнча экинчи көл. Сары-Челектен Кожо-Ата суусу агып чыгат.

Кыргызстандын түштүгүнүн реликттик жаңгак-мөмө токоюнун ири оазисинин бир бөлүгү катары корук өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн сейрек кездешүүчү ар түрдүүлүгүнө ээ. Батыш Тянь-Шандын аймагында гана байыр алган көптөгөн эндемикалык жана реликттик түрлөр сакталып калган жана ошону менен алар глобалдык масштабда жогорку баалуулукка ээ.